

Sygn. akt: III AUa 1076/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Anna Szczepaniak-Cicha (spr.)

Sędziowie: SSA Maria Padarewska - Hajn

SSA Lucyna Guderska

Protokolant: sekr. sądowy Aleksandra Słota

po rozpoznaniu w dniu 21 lutego 2013 r. w Łodzi

sprawy **L. P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.**

o emeryturę,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 27 kwietnia 2012 r., sygn. akt: VIII U 1541/11;

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

Sygn. akt: III AUa 1076/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 25 lipca 2011 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił L. P. prawa do emerytury argumentując, że wnioskodawca nie legitymuje się wymaganym okresem pracy 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

W odwołaniu z dnia 30 sierpnia 2011 roku L. P. zarzucił organowi rentowemu nienależyte rozpoznanie sprawy i dokonanie ustaleń faktycznych sprzecznie z treścią dokumentów, wskazujących na wykonywanie pracy w warunkach szczególnych. Organ rentowy domagał się oddalenia odwołania.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2012 roku Sąd Okręgowy w Łodzi zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał L. P. prawo do emerytury począwszy od dnia 1 czerwca 2011 roku.

Sąd Okręgowy ustalił, że L. P. urodził się 18 października 1951 roku. W dniu 27 czerwca 2011 roku wystąpił do ZUS o emeryturę. Ubezpieczony posiada 31 lat i 15 dni okresów składkowych i nieskładkowych na dzień 1 stycznia 1999 roku. Organ rentowy uznał wnioskodawcy 13 lat 2 miesiące i 26 dni stażu pracy w warunkach szczególnych.

W okresie od 5 września 1967 roku do 30 czerwca 1975 roku L. P. był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie Usług (...) w Ł. w pełnym wymiarze czasu pracy jako elektryk, konserwator urządzeń elektrycznych, elektryk-konserwator,

elektromechanik. Zajmował się utrzymaniem w ruchu urządzeń pralniczych. Były to agregaty do prania chemicznego, pralnie do prania mokrego, suszarki, prasownice, magłownice. Wnioskodawca wymieniał grzałki, bezpieczniki zasilające, olej w magłownicach itp. Dbał także o oświetlenie w całym salonie. Jego obowiązki na stanowisku elektromechanika niczym nie różniły się od obowiązków na stanowisku elektryka. W czasie tego zatrudnienia odbywał zasadniczą służbę wojskową, po zakończeniu służby został ponownie zatrudniony jako elektromechanik od 23 kwietnia 1974 roku.

Natomiast w okresie od 7 lipca 1975 roku do 31 sierpnia 1977 roku L. P. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Łódzkim Przedsiębiorstwie (...). Zgodnie z zapisami zawartymi w umowie o pracę oraz świadectwie pracy wnioskodawca pracował tam na stanowisku elektryka. Przedsiębiorstwo zajmowało się budownictwem mieszkaniowym, wytwarzaniem płyt i półfabrykatów do budowy mieszkań, bloków. W zakładzie były dwie kotłownie, trzy stacje transformatorowe, sprężarkownia, zbrojarnia, rozdzielnia niskiego napięcia. Odwołujący zajmował się utrzymaniem w ruchu urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych - instalacji, sieci i maszyn produkcyjnych pod względem elektrycznym. Sprawował nadzór nad pracą urządzeń, dokonywał przeglądów, zajmował się usuwaniem awarii. Przede wszystkim usuwał awarie elektryczne w wózkach samojezdnych służących do transportu betonu do form betoniarskich, wymieniał w tych wózkach bezpieczniki, przewody, styczniki, usuwał również awarie w wytwornicach pary, suwnicach, zgrzewarkach. Do jego obowiązków należała obsługa stacji transformatorowej. Konserwował i usuwał awarie na rozdzielniach. Wymieniał także żarówki na hali produkcyjnej. L. P. posiadał uprawnienia do eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych do 15 kilowoltów.

W okresie od 8 września 1977 roku do 1 lipca 1978 roku ubezpieczony był zatrudniony w Wojewódzkiej (...)w Ł. w pełnym wymiarze czasu pracy jako elektromonter. W firmie tej odwołujący zajmował się wyłącznie zakładaniem instalacji elektrycznych zasilających, tablic pomiarowych i bezpiecznikowych w budowanych przez spółdzielnię domach jednorodzinnych.

Ustalając stan faktyczny Sąd pierwszej instancji dał wiarę dowodom z zeznań świadków oraz ubezpieczonego co do rodzaju wykonywanych przez niego obowiązków w wymienionych okresach zatrudnienia, jak też dowodom z dokumentów, które nie były kwestionowane i w tak ustalonym stanie faktycznym Sąd uznał odwołanie za uzasadnione. Wskazując na treść przepisów art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze Sąd Okręgowy wywiódł, że w spornych okresach w Łódzkim Przedsiębiorstwie (...)oraz w Wojewódzkiej (...)w Ł. odwołujący wykonywał pracę w warunkach szczególnych i te okresy podlegają zaliczeniu do jego uprawnień emerytalnych jako staż pracy w warunkach szczególnych.

Dokumentacja pracownicza wnioskodawcy wskazuje, że zajmował on stanowisko elektryka, a z osobowych źródeł dowodowych wynika, jakie były rzeczywiste obowiązki odwołującego w obu zakładach pracy. Zeznania świadków, w szczególności J. P. będącego przełożonym wnioskodawcy świadczą, że nie było różnic między stanowiskiem elektryka i elektromontera w Łódzkim Przedsiębiorstwie (...). Wykonywane przez ubezpieczonego w tym przedsiębiorstwie czynności swoim rodzajem odpowiadają pracy na stanowisku elektromontera: instalacji elektrycznych (pkt 9) urządzeń aparatury rozdzielczej (pkt 11), transformatorów (pkt 17), oświetlenia (pkt 19) - wymienionych w dziale II wykazu A załącznika nr 1 do zarządzenia nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 roku. Okres zatrudnienia w Wojewódzkiej (...)w Ł. odpowiada pracy elektromontera instalacji elektrycznych, jako pracy w warunkach szczególnych, skoro przez cały czas wnioskodawca zajmował się montowaniem instalacji elektrycznych w domkach jednorodzinnych.

Sąd nie zaliczył do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia L. P. w (...) Przedsiębiorstwie Usług (...) uznając, że jego czynności w tym zakładzie nie odpowiadają stanowisku elektromontera instalacji elektrycznych.

Ponieważ jednak dodatkowe okresy pracy w warunkach szczególnych wynoszą 2 lata 1 miesiąc i 25 dni oraz 9 miesięcy i 24 dni, to łączny staż pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych przekroczył 15 lat, toteż Sąd Okręgowy,

przyjmując że wnioskodawca wykazał spełnienie wszystkich przesłanek z art. 184 ust. 1 ustawy, zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w sentencji na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Wyrok Sądu Okręgowego w całości zakwestionował apelacją Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł.. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

- naruszenie prawa materialnego - art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS poprzez niewłaściwe jego zastosowanie i ustalenie, że ubezpieczony spełnia warunki do nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach z uwagi na posiadanie 15 lat pracy w warunkach szczególnych, podczas gdy ubezpieczony wykazał okresy zatrudnienia w tychże warunkach w ilości poniżej 15 lat; - naruszenie prawa procesowego - art. 233 k.p.c. polegające na wydaniu wyroku bez wyjaśnienia wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

W świetle tych zarzutów apelujący wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

W motywach środka odwoławczego skarżący podniósł, że nie są prawidłowe zapatrywania Sądu, iż ubezpieczony w okresach spornych pracował w warunkach szczególnych. Na żaden okres wnioskodawca nie złożył świadectwa wykonywania pracy w warunkach szczególnych, a z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że w tym czasie L. P. w istocie był elektrykiem. Stanowisko to nie jest wymienione przy pracach związanych z wytwarzaniem i przesyłaniem energii elektrycznej oraz montażem, remontem i eksploatacją urządzeń energetycznych. Trzeba odróżnić obowiązki elektryka od energetyka, a wnioskodawca wykonywał typowe obowiązki elektryka. Montaż instalacji elektrycznych i utrzymywanie ich w sprawności nie mogą być utożsamiane z pracą energetyka, który buduje i instaluje urządzenia wytwarzające energię lub urządzenia do przesyłu, co dotyczy urządzeń przetwarzających i gromadzących energię - linii wysokiego i niskiego napięcia. Odwołujący będąc elektrykiem co najwyżej odprowadzał od istniejących już urządzeń energetycznych instalacje elektryczne i zapewniał doraźnie właściwy dopływ prądu do zasilanych urządzeń. Ponieważ L. P. nie pracował na żadnym stanowisku zaliczonym do warunków szczególnych w energetyce, a więc stanowisku, o którym mowa w poz. 1 działu II jakiegokolwiek wykazu, ogólnego czy resortowego, to nie posiada 15 lat stażu pracy w warunkach szczególnych, a więc jego odwołanie powinno zostać oddalone.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego jest w pełni zasadna.

Zawarty w przepisach przejściowych ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2009r., Nr 153, poz. 1227 ze zm.) przepis art. 184 dotyczy tych ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 roku, którzy w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 1999 roku) osiągnęli: 1/ okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia emerytury w wieku niższym, niż 65 lat (w przypadku mężczyzn); 2/ okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (co najmniej 25 lat dla mężczyzn). Takim ubezpieczonym emerytura przysługuje w przypadku nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego jak też - według brzmienia obowiązującego do dnia 31 grudnia 2012 roku - w przypadku rozwiązania stosunku pracy, w razie bycia pracownikiem.

Nie ma wątpliwości, że prawo do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze stanowi w systemie emerytalnym uprawnienie wyjątkowe, związane z ujemnym oddziaływaniem zdrowotnym warunków pracy na pracownika, co uzasadnia przyjęcie obniżonego wieku emerytalnego. Zgodnie z § 4 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) prawo do takiej emerytury nabywa pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia. Natomiast w myśl § 2 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku - okresy

pracy uzasadniające prawo do świadczenia emerytalnego to okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wykonywana jest stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Sąd pierwszej instancji szczegółowo ustalił stan faktyczny w zakresie obowiązków zawodowych L. P. w Łódzkim Przedsiębiorstwie (...)w Ł. okresie od 7 lipca 1975 roku do 31 sierpnia 1977 roku oraz w Wojewódzkiej (...)w Ł. w okresie od 8 września 1977 roku do 1 lipca 1978 roku, jednak z ustaleń tych wyprowadził nieuprawnione wnioski, zaś dokonując subsumcji wadliwie zastosował prawo materialne, a mianowicie art. 184 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 4 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. L. P. nie odpowiada bowiem spornemu warunkowi nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w wykazie A określa prace wykonywane w poszczególnych działach gospodarki, rolnictwa, przemysłu itp. Dział II - w energetyce wymienia: „prace przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii elektrycznej i ciepłej oraz montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych”.

Energetyka to gałąź przemysłu zajmująca się przetwarzaniem dostępnych form energii na postać prostszą do wykorzystania przy zasilaniu procesów przemysłowych oraz napędzaniu maszyn i urządzeń. W praktyce energetyka obejmuje dostarczanie energii w dwóch postaciach: energii elektrycznej dostarczanej do odbiorcy przewodami elektrycznymi, produkowanej za pomocą turbin i prądnic napędzanych różnymi źródłami energii oraz energii ciepłej dostarczanej odbiorcy za pośrednictwem transportującego ciepło nośnika, np. pary wodnej pod dużym ciśnieniem, ogrzanej wody lub innych płynów. Przemysł energetyczny składa się z dwóch segmentów: 1/ elektrowni, ciepłowni i elektrociepłowni, czyli przedsiębiorstw, w których energię pierwotną przetwarza się na jej użyteczną postać, 2/ energetycznych sieci przesyłowych, czyli systemu urządzeń umożliwiających przesyłanie energii do odbiorcy. Tak więc praca w przemyśle energetycznym to praca przy pozyskiwaniu energii i następnie jej przesyłaniu (w elektrowniach, ciepłowniach i elektrociepłowniach) oraz praca przy montażu, remoncie, eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych (energetycznych sieci przesyłowych). L. P. nie pracował w przemyśle energetycznym w powyższym znaczeniu. W orzecznictwie sądowym ugruntowany jest pogląd, że dział II wykazu A rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku odnosi się do prac szkodliwych w energetyce, a nie do wszystkich robót i eksploatacji urządzeń elektrycznych (tak SN w wyroku z dnia 16 czerwca 2009r., I UK 24/09, LEX Nr 518067).

Natomiast praca w zawodzie elektryka związana jest z montażem i naprawą instalacji elektrycznych. W ramach uprawnień elektryka mieści się m.in. projektowanie instalacji elektrycznych, sieci elektrycznych, montaż instalacji zgodnie z dokumentacją techniczną, instalowanie i uruchamianie maszyn i urządzeń elektrycznych oraz regulowanie parametrów ich pracy, wykonywanie przeglądów technicznych, konserwacji oraz napraw instalacji, maszyn i urządzeń elektrycznych, wykonywanie przeglądów technicznych, konserwacji oraz napraw linii napowietrznych i kablowych. W praktyce, zależności od tego, które obowiązki przeważają, zatrudnia się osoby z kwalifikacjami elektryka nie tylko w charakterze elektryka, ale na stanowiskach o różnym nazewnictwie: elektromontera, konserwatora urządzeń elektrycznych, instalatora urządzeń elektrycznych, montera instalacji i urządzeń elektrycznych itp. Taką pracę osoby z uprawnieniami elektrycznymi wykonują w wielu gałęziach gospodarki i dziedzinach przemysłu.

Z prawidłowych ustaleń Sądu wynika, że L. P., będąc zatrudnionym w Łódzkim Przedsiębiorstwie (...)w Ł. jako elektryk, pracował na budowach i zajmował się głównie montażem linii instalacji elektrycznych odprowadzając je od istniejących już urządzeń energetycznych oraz remontem i eksploatacją urządzeń elektrycznych, jak też innymi obowiązkami typowymi dla elektryka zakładowego (usuwanie awarii wózków, wymiana części, dokonywanie przeglądów urządzeń elektrycznych). Zwykle obowiązki elektryka, montującego instalacje elektryczne w domkach jednorodzinnych, ubezpieczony wykonywał również w okresie zatrudnienia w Wojewódzkiej (...)w Ł.. Jego praca w tych zakładach w żadnym razie nie może być więc uznana za zatrudnienie elektromontera w energetyce, uprawniające do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy na stanowisku wymienionym w dziale II wykazu A załącznika do rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983 roku. Zważyć przy tym należy, że wyodrębnienie prac we wskazanym rozporządzeniu ma charakter stanowiskowo-branżowy, a sposób kwalifikacji prawnej tych prac nie jest dziełem

przypadku. Nie można więc zupełnie dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których w ogóle nie zostały one przypisane w tym akcie prawnym (tak SN w wyroku z dnia 1 czerwca 2010r., II UK 21/10, LEX nr 619638, z dnia 19 maja 2011r., III UK 174/10, LEX nr 901652, jak też z dnia 19 marca 2012r., II UK 166/11, LEX nr 1171002). Niewątpliwie inna jest ekspozycja na czynniki szkodliwe w środowisku pracy monterów w elektrowni, ciepłowni i elektrociepłowni, a inna elektryka czy elektromontera na placu budowy.

Nie jest właściwe odniesienie się przez Sąd pierwszej instancji do stanowisk pracy wymienionych w zarządzeniu Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 roku, gdyż ani przedsiębiorstwo budownictwa mieszkaniowego, ani spółdzielnia mieszkaniowa nie mogą być zakwalifikowane do tego resortu. Nawet jednak wskazanie zarządzenia właściwego ministra nie mogłoby prowadzić do uwzględnienia odwołania, ponieważ wnioskodawca nie wykonywał pracy w energetyce. Gdy chodzi o zarządzenia resortowe, to przepisy tej rangi nie kształtują praw podmiotowych. O określonych skutkach prawnych wykonywania pracy w warunkach szczególnych stanowi ustawa oraz utrzymane jej przepisami (art. 32 ust. 4 ustawy o e. i r. z FUS) rozporządzenie z dnia 7 lutego 1983 roku. Zarządzenia resortowe traktowane są jako wykazy prac wykonywanych w szczególnych warunkach i mają one o tyle znaczenie, o ile są dostosowane do treści załącznika do rozporządzenia i stanowią jego uszczegółowienie, poprzez bardziej ściśle ustalenie stanowisk pracy (por wyroki SN: z dnia 20 października 2005r., I UK 41/05, OSNP 2006/19-20/306, z dnia 9 maja 2006r., II UK 183/05, LEX nr 1001301). W konsekwencji stwierdzić trzeba, że skoro L. P. w okresach spornych nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych na stanowisku określonym w załączniku do rozporządzenia RM z dnia 7 lutego 1983 roku - przy wytwarzaniu i przesyłaniu energii cieplnej oraz przy montażu, remoncie i eksploatacji urządzeń elektroenergetycznych i ciepłych, to nie może uzyskać uprawnień w związku z treścią zarządzenia resortowego.

Bez uwzględnienia okresów zatrudnienia w latach 1975-1977 oraz 1977-1978 staż pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych jest krótszy, niż wymagane 15 lat, toteż L. P. nie nabył prawa do emerytury na podstawie 184 ust. 1 w zw. z art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Kierując się powyższym Sąd drugiej instancji zmienił zaskarżony wyrok i odwołanie oddalił - art. 386 § 1 k.p.c.